№ 185 Նոյեմբերի 29 Չորեքշաբթի 1883 Նոյեմբերի 29 Չորեքշաբթի № 185

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄՇԱԿ"

ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ **1884** ԹՒԻՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ՆՈՅՆ ԴԻՐՔՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄԱՅՈՎ

ՊՐՕԳՐԱՄԱ

I. ՏԷՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ՅՕԴՈՒԱԾՆԵՐ: III. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Ֆելիետօն, վէպեր, ինքնուրոյն և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ: Տարեկան 10 րուբլ, վեց ամսվայ 6 րուբլ, իւրաքանչիւր ամսվայ 1 րուբլ:
ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպէկ:
ՀԱՍՑԷՆ. Тифлисъ, редакція «Мшакъ».

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Շուշուց: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Արտաքին լուրեր: — ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ: — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Լուսնկայ գիշեր:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒՑ

Նոյեմբերի 23-ին

Իր ժամանակին մենք յայտնեցինք Ջանկաթաղում յուլիսի 14-ին տեղի ունեցած սարսափելի եղեռնագործութեան—դէպօի կառավարիչ Կարլ Վիլմանի սպանման գործը: Չորս ամիս է անցել այդ օրից և այսպիսի համեմատաբար կարճ միջոցում վարչութիւնը և արդարադատութիւնը եռանդուն և անխոնջ գործունէութեամբ կարողացան գտնել յանցաւորներին, պարզել այդ մթին գործը: Ամսոյս 9-ին զինուորական-դաշտային դատարանը բացեց իր նիստերը և յանցաւորները, թւով 10 թուրք, ներկայացան նրա առաջ մեղադրվածների նստարանի վրա. 70-ից աւել զինուորներ և մինչև 15 կոզակներ տանում էին նրանց դատարան և այնտեղից բանտը: Քննութիւնը տևեց 4 օր անընդհատ, սկսվելով առաւօտեան ժամի 7-ին և վերջանալով երեկոյեան ժամի 5-ին: Վկաների թիւը հասնում էր 60-ի: Աննկարագրելի է այն վերին աստիճանի լարված ուշադրութիւնը և հետաքրքրութիւնը, որով ժողովուրդը վերաբերվում էր դէպի այս գործը, որ ահագին աղմուկ էր գցել իր ծագման օրից: Դատարանի փողոցը ամեն օր լիքն էր խուռն բազմութեամբ, իսկ լայնարձակ դահլիճում (չը նայած որ մուտքը տոմսակներով էր), ինչպէս ասում են ասեղ գցելու տեղ չը կար: Պրօկուրօրի մեղադրական ճառը և վկաների բացատրութիւնները պարզ լոյս են գցում այդ խորհրդաւոր և մթին գործի վրա: Այս է նրա համառօտ բովանդակութիւնը: Յուլիսի 14-ին, երեկոյեան 7 ժամն էր: Վիլմանի ընտանիքը թէյ էր ըմպում տան միջին դահլիճում: Այդ օրը սպասում էին Պետերբուրգից մի բարձրաստիճան պաշտօնէի և բացի դրանից՝ կովկասեան կառավարչապետ իշխան Դօնդուկով—Կորսակովին, ուստի ամենքի ուշադրութիւնն էլ դրաւված էր հիւրերի ընդունելութեամբ և աշխատում էին շուտով տեսնել նրանց հեռուից, որպէս զի դիմաւորեն նրանց: Այսպիսի դրութեան մէջ էին տանեցիք, երբ ճանապարհի վրա երևացին մի խումբ ձիաւորներ: Կարծելով թէ դա իշխանի սվիտայի առաջապահ մասն է, Վիլման շտապում է հագնվել և հրամայում է ծառաներին վառել լամպաները: Գցելով իր սուրը, նա դէպի դուռն է դուրս գալիս և մօտենում է ձիաւորներին, որոնք այդ ժամանակ գտնվում էին փայտից հիւսված շրջապարսպի դռների մօտ. Նրանցից մէկը ձեռքը տանում է դէպի ծոցը, ասելով Վիլմանին որ գալիս է իշխանը և նա պիտի յանձնէ նրան մի ծրար. Վիլմանը մեկնում է դէպի նրան իր ձեռքը՝ ծրարը ստանալու մտքով, բայց ձիաւորը բռնում է ձեռքը. միւս ձիաւորները, մերկացնելով սրերը շրջապատում են նրան այնպէս, որ նա կորչում է խմբի մէջ. տանելով այսպէս մինչև 50 քայլ հեռու չափարից, ձիաւորներից մէկը դաշոյնի հարւածով կտրում է նրա ձախ ձեռքի դաստակը (КИСТЬ). Վիլմանը վազում է դէպի մօտակայ գետակը, ընդունելով իր վրա շատ հարւածներ: Վերջապէս այդտեղ բուսած ծառի մօտ նրան գտնելով սպանում են. այդտեղ էլ նոյն գիշերը գտնում են նրա մարմինը, իսկ ձեռքը գտնվում է միւս օրը:

Մինչդեռ կատարվում էր այդ բարբարոսութիւնը, աւազակների մեծ մասը մրրիկի պէս յարձակվում է տան վրա, ուր այդ ժամին իմացել էին տեղի ունեցած թշուառութիւնը, ուստի բոլորն էլ թագնվել էին ինչ տեղ կարելի էր. սենեակների դռները պինդ փակված էին. դժբաղդաբար Վիլմանի մօտ եկած հիւրի երեխաներից մէկը մնում է դրսում և երբ փակված դրան ետքում լսվում է թեթև շարժւածքի ձայն, մայրը կարծում է թէ դա իր երեխան է, և երբ բաց է անում դուռը, ներս են թափվում աւազակները, որոնք սկսում են կողոպտել և վեր առնել ինչ աչքի է ընկնում՝ արքունական և տանտիրոջ սեփական փողերն ու թանգագին իրերը, ընդամենը 13,000 րուբլ յափշտակում են. վերջացնելով այստեղ, աւազակները յարձակվում են Վիլմանի փեսայի անտառապետ Գերասիմենկոյի սենեակը, ծանր վիրաւորում են նրան և օգուտ քաղելով նրա ուշաթափութիւնից՝ յափշտակում են ամեն ինչը: Պ. Գերասիմենկօ դատարանում այս տագնապալից և թշուառ րոպէները պատմելիս և Վիլմանի արիւնաթաթախ շորերը տեսնելիս արտասուեց. անկարելի էր հանգիստ և անխռով հոգւով լսել այդպիսի արիւնախառն մի դրամա: Մանաւանդ աղետալի էր և սրտաշարժ տիկին Վիլմանի պատմութիւնը, որը թէպէտ և ներկայ չէր դատարանում, բայց ուղարկել էր իր գրաւոր վկայութիւնը: Նրա ազդու և հոգեշարժ պատմութիւնից նկարվում էր իր՝ խեղճ զոհի դառն դրութիւնը. Նրա մարդուն սպանում են սարսափելի կերպով, նա արդէն ով գիտէ օգնութիւն է կանչում, բայց ինքը, անօգնական կինը, անկարող է ոչ միայն օգնութեան հասնել, այլ և լալ իր դառն կորստի վրա, որովհետև մի աւելի մեծ պարտականութիւն մոռացնել էր տալիս նրա սրտի կսկիծը. ամբողջ ընտանիքը ցրված տան զանազան կողմերը, անգութ արիւնարբուների ձեռքին, իր ընտանիքի հոգսը, զաւակների ազատութեան հոգսը մոռացնել են տալիս իր սեփական անձի պաշտպանութիւնը, իր սեփական սրտի խոր վէրքը: Եւ տիկին Վիլման պատմում էր, թէ երբ կողոպտում էին նրա մարդու սենեակները, ինքը վազեց վերև, որպէս զի օգնութիւն կանչէ: Բայց այդտեղ նա պատահում է կրկին աւազակներին, որոնք սպառնալիքներով պահանջում են նրա ձեռքի մատանիները, երկու մատանիներ աւազակներն են ոյժով դուրս քաշում, իսկ մէկը չեն կարողանում, որովհետև պինդ նստած է լինում մատի վրա. վախենալով կողոպտողների մերկ սրերից, նա գցում է ձեռքը այդտեղ կանգնած տակառի ջրի մէջ և իր ձեռքով հանում է մատանին և տալիս նրանց: Իսկ նրա մեծ աղջիկը, անտառապետի կինը, լսելով իր մարդու սենեակում յուսահատ և կատաղի ձայներ, կարծում է, թէ նրան սպանում են, և, կամենալով ենթարկվել նոյն վիճակին, նա միջին պատշգամբից թըռչում է ներքև և այնտեղ անզգայ մնում է մինչև վերջը: Ընտանիքի միւս անդամները ցիրուցան եղած թագնվում են զանազան անկիւններում, թողնելով բարբարոսների համար աւերման լայնարձակ դաշտ: Կողոպտելով տունը, աւազակները հեռանում են և այդ ժամից յետոյ ամբողջ վարչութիւնը իմանալով ոտի է կանգնում. Նրա աշխատանքների հետևանքը լինում է 10 աւազակների ձերբակալելը: Դատարանում աւազակները իրանց բոլորովին մեղաւոր չը համարեցին իրանց վրա բարդած յանցանքներում: Ուստի դատարանը սկսեց հարցնել վկաներին և կարդալ զանազան գրաւոր տեղեկութիւններ, որոնք հաստատում էին նրանց մեղաւորութիւնը. այդ վկայութիւններից բազմաթիւ հետաքրքիր փաստեր և հանգամանքներ երևան եկան, բայց մի մի գրելը մեծ տեղ կը պահան-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԼՈՒՍՆԿԱՅ ԳԻՇԵՐ

Նա խորամանկութեամբ ծիծաղեց և դարձաւ դէպի ինձ: Նրա կոպերը շարժվում էին. ձայնը նմանում էր մեղմ երեխայի ձայնի, և, չը նայելով նրա խփած աչքերին, ինձ այնպէս էր թւում, որ նա սրատես կերպով նայում էր իմ վրա, այնպէս որ, ես ակամայ աչքերս դէպի ցած խոնարհեցրի:

Օլգան վերկացաւ, դանդաղ կերպով անցաւ սենեակի միջով, կարծես թէ՝ ոտները չէին դիպչում յատակին, յետոյ կանգնեց բաց լուսամուտի մօտ, և երեսը դարձրեց դէպի լուսինը: Այստեղ նա նազելի կերպով գլուխը մի կողմ թեքեց և ձեռքերը ցած թողեց: Փափուկ լոյսը, անուշհոտութիւնը և գիշերային բոլոր ներդաշնակութիւնը շրջապատել էր նրան: Քամու թեթև հոսանքը ցրուեց նրա մազերը և կանգ առեց սպիտակ ու նուրբ գործւածքի վրա, որ ծածկում էր նրա հասակը:

—Ես շատ կը ցանկանայի թռչել,—ասաց նա փոքր ինչ լուռ մնալուց յետոյ, մի այնպիսի եղանակով, կարծես թէ, ամաչում էր իր սաստիկ ցանկութիւնից:—Ուր և իցէ ժամանակ թռչե՞լ է արդեօք Լէօպոլդը:

—Ե՞ս:

Նա երեխայի նման ծիծաղեց:—Քնի մէջ, թէ արթնութեան մէջ:

—Ի հարկէ, քնի մէջ:

—Ուրեմն, Լէօպոլդը վայելել է երանելի զգացմունքներ, թռչելով խաղաղ ու պայծառ օդի մէջ, երբ վերևում լողում են ամպերը, իսկ ներքևում՝ ծովը և երկիրը ընկղմված են ախորժելի մռայլի մէջ: Ես շատ կը ցանկանայի թռչել:

Նա իր ձեռքերը տարածեց, և նրա գիշերային հագուստի սպիտակ ու լայն թևքերը տատանվեցան նրա ուսերի վրա, որպէս սերովբէի լուսափայլ թևքեր:

Այդ րոպէում ամենաանկարելին երևաց ինձ կարելի: Եւ ես պատրաստ էի հաւատալ:

—Էլ ինչու չես թռչում,—հարցրի նրանից:

—Ես կարող կը լինէի թռչել,—պատասխանեց նա խորին տխրութեամբ,—բայց Օլգան թոյլ չէ տալիս ինձ:

—Ես զգում էի սոսկում:

—Ահա անտառի միւս կողմում,—յանկարծ արագութեամբ ձայն տուեց Օլգան,—շաւիղի վրայով ծածուկ գնում է մի գիւղացի և կամենում է թակարդ սարքել սև սարեակների համար, որոնց Օլգան շատ սիրում է: Լէօպոլդը չ՞է լսում:

—Ոչ:

—Դա շատ հեռու է, բայց այնպէս է, ինչպէս ասում եմ:

—Պիտի շարունակե՞ս դու քո պատմութիւնը,—հարցրի նրանից փոքր ինչ լռելուց յետոյ:

—Այո: Ինձ ախորժելի է պատմել: Սիրտս թեթևանում է: Եւ որքան լաւ կարդում եմ ես, թէ ինչ կայ նրա սրտում. իմ շրթունքները հէնց այնպէս շարժվում են և իրանք հաղորդում են նրան այն, ինչ որ տեսնում է հոգիս:

—Ի՞նչպէս կարող ես դու,—հարցրի ես,—պատմել այսպէս կարգով և այսպէս հանգամանօրէն և հաղորդել այսպիսի ուշադրութեամբ ամենափոքր մանրամասնութիւնները,—ամեն մի խօսք, ամեն մի հնչիւնը ձայնի, ամեն մի շարժում,—և այնուամենայնիւ, մնալ այսպէս սառնասիրտ, կարծես թէ ոչինչ չէ խօսվում քո մասին:

Օլգան շարժեց գլուխը: Նրա դէմքի վրա երևաց ժպիտ: Ախար ինչպէս այստեղ իմ մասին չէ խօսվում,—պարզմտութեամբ պատասխանեց նա,—այլ Օլգայի մասին է խօսվում: Ես տեսնում եմ նրան նոյնպէս, ինչպէս և ուրիշ մարդիկներին, և ինչ բանի մասին որ այժմ խօսում եմ, բոլորը տեսնում եմ այնքան պարզ կերպով, կարծես թէ, դա կատարվում է հէնց այս րոպէում: Լէօպոլդը չ՞է հասկանում ինձ:—Տարածութիւն և ժամանակ ինձ համար գոյութիւն չունեն. իմ աչքում թէ անցեալը և թէ ապագան նոյնն է, ինչ որ է և ներկան, և ամեն ինչ միանգամից ներկայանում է ինձ: Երբ ես նայում եմ Օլգայի վրա, ընկղմած իր թախտի բարձերի մէջ, ֆրանսերէն ռոմանը ձեռքում, այդ միջոցին ես մի և նոյն ժամանակ տեսնում եմ, թէ ո՞րպէս նրա շնչառութիւնից բարձրանում է նրա կօֆտայի կզաքիսի մորթուց կարված օձիքը, և կամ ո՞րպէս ոսկեգոյն—կանաչ ճանճը թռչում է նրա գլխի շուրջը, նկատում եմ և սարդին, որը, դարան մտած, առաստաղից հսկում է ճանճի վրա:

Օլգան թիկն տուեց լուսամուտի պատուհանին և ձեռքերը փակեց իր ծոծրակի վրա:

—Շարունակեմ պատմել:

—Խնդրում եմ պատմեցէք:

—Այն, որ այժմ տեսնում եմ, շատ տխուր է: Օլգան դադարեց իրան բախտաւոր զգալ: Նրա ամուսին այրը սիրում է նրան որպէս իր երջանկութիւնը, բայց պահպանում է նրան անսահման կասկածամտութեամբ: Նա ցանկանում է, որ նրա կինը ամբողջապէս պատկանէր իրան, միայն իրան: Նա հեռացրեց նրանից իր առաջվայ բոլոր բարեկամներին և ծանօթներին: Նա համբերել չէ կարող տեսնել իր տան մէջ և օտար կանայք: Նա ատում է երկար դատողութիւններ անել մարդիկների և իրերի մասին, գրքերի

չէր։ Զարմանալի էր աւազակների յամառութիւնը․ նրանք ճիգն էին թափում առ ոչինչ հանել բոլոր վկայութիւնները և մինչև անգամ աշխատում էին ստուեր գցել պօլիցիայի վրա։ Աւազակներից միայն մէկն էր, որ հարևանցօրէն խոստովանվեցաւ գործի մէջ իր ընդունած մասնակցութիւնները։ Գ․ Գերասիմենկօ, Վիլմանի ընտանիքի անդամները և վկաներից մի քանիսը ճանաչեցին աւազակներից չարերին։ Հաստատութիւններից մէկը աւելի ուշադրութիւն է գրաւում։ Նրա դէմ աւազակները համարեա ոչինչ չը կարողացան ասել։ Ինչպէս յայտնում է իր պրոտօկօլի մէջ դատաստանական քննիչ պ․ Աթաբէկեանց, ոճրագործութիւնից մի քանի օր առաջ հանգուցեալ Վիլմանը ստացել է Շուշու արքունական գանձարանից բաւական փող, նոր՝ դեռ չը գործածած և չը բացված թղթադրամներով, որոնց համարները կարգին են գնում։ Գտնելով աւազակների մօտ այդ փողերից մի գումար և դասելով համարների կարգաւորութեամբ ամեն մէկից առած թղթադրամները, դուրս է գալիս, որ եթէ մէկի թղթադրամի համարը վերջանում է, օրինակ 11-ով, միւսինը վերջանում է 22-ով, որից եզրափակվում է, որ այդ փողերը բաժանվել են աւազակների մէջ, իւրաքանչիւրը ստանալով կարգին մի մի թղթադրամ․ և դրանով էլ իմացվում է, որ փողերը 11 մարդու մէջ են բաժանվել, այնպէս որ առաջին աւազակը ստանալով մի թղթադրամ, օրինակ, № 11, յետոյ ստացել է № 22, յետոյ № 33 և այսպէս շարունակ․ այդ կարգը միայն մի քանի տեղ է խանգարվում․ նոյնպէս և կան այնպիսի թղթեր, որոնց համարները գնում են օրինակ այսպէս— 5, 10, 15․ որովհետև յայտնի էր թէ ո՛ր աւազակից ինչ համարներով փողեր է խլված, ուստի և նայելով այդպիսի դասաւորութեան, դատարանը կարողութիւն ունէր որոշել, թէ ինչ կարգով են եղել շարված աւազակները, այսինքն թէ, ո՛ր աւազակն է գտնվել որի մօտ փողը ստանալիս։ Այս հաստատութեան դէմ մեղադրվածները յայտնեցին, որ այդ փողերը նրանք ստացել են անասուններ կամ բ ա ր ա մ ա յ ծախելով։ Իսկ այս խօսքերի դէմ պրօկուրօրը խնդրեց կարդալ նոյն պ․ Աթաբէկեանցի մի ուրիշ պրօտօկօլ, որից երևում է, որ գտնված թղթադրամների սերիայի, տարեթւի և ընդհանուր հազարական համարների բաւական թղթադրամներ գտնվում են Վիլմանի ծառաների մօտ, որոնց նա ռոճիկներ է բաժանել մի քանի օր առաջ։ Բացի այս ամենից, աւազակներին ձերբակալող՝ Շուշու գաւառապետ պ․ Կանչէլին իր վկայութիւններով բաւական պարզ կերպով հաստատեց աւազակների մասնակցութիւնը այդ սպանութեան մէջ։ Երկար բացատրութիւններից յետոյ պ․ պրօկուրօրը մի շատ ազդու ճառ կարդաց, որի մէջ նկարագրելով աւազակների անզուսպ՝ բարբարոսութիւնը, անգթութիւնը, ընտանիքի մահուան երկիւղի մէջ գցած դրութիւնը, և այլ սրտաշարժ մանրամասնութիւնները, խնդրեց դատարանից նշանակել ամենախիստ պատիժ, այն է կախաղանի վրա են-

թարկել բոլորին մահուան պատժի։ «Խնայել, ողորմել յանցաւորներին անկարելի է, ասում էր պրօկուրօրը, քանի որ նրանք չեն խնայել անօգնական Վիլմանին։ Ձեզանից, պ․ պ․ դատաւորներ, հասարակութիւնը սպասում է իր հանգստութիւնը, ձեր վճռից պիտի ուրիշները խրատվին»։ Այս ճառին պատասխանեց փաստաբան պ․ Ալմազով․ վերջինիս պաշտպանողական ճառն էլ ազդու և բաւական լաւ էր։ Դատարանը հեռացաւ վճիռ գնելու։ Հասարակութիւնը անհամբեր սպասում էր, թէպէտ և այնքան լուսաբանված փաստերը համոզում էին ամեն մէկին թէ ինչ պատիժ պիտի նշանակվի։ Երեք թէ չորս ժամից յետոյ դատաւորները դուրս բերին մի այսպիսի վճիռ․ յանցաւորներից չորսին կախել, չորսին ուղարկել Սիբիր տաժանակիր աշխատանքների հանքերում առանց ժամանակի, իսկ երկուսին արդարացնել․ դատապարտվածներից չորսը բէկեր են։ Իսկոյն շղթայեցին դատապարտվածներին և երեկոյեան ժամի վեցին դատարանը փակվեցաւ։ Վճիռը իմանալիս դատապարտվածների երեսները ծածկվեցան մահուան գունատութեամբ։

Գաւառացի

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են հետևեալը։ «Այստեղ եղանակը չը նայելով, որ այսօր նոյեմբերի 24 է, գրեթէ գարնանային է։ Ձիւնը իսկոյն հալչում է։ Զգալի կերպով նկատելի է, որ այստեղի օդը փոխվում է դէպի տաքը»։

—

Նոյն տեղից մեզ գրում են։ «Ներկայումս այստեղ է գտնվում դատաստանական պալատից նշանակված քննիչ պ․ Կվալիեվ, որ քննում է այստեղի նախկին գաւառապետ պ․ Գրօզզովի և քաղաքային պրիստավ Աւետիքեանի վրա ժողովրդի տուած գանգատները։ Այժմ, քանի որ դատաստանական գործը դեռ չէ վերջացել, մենք աւելորդ ենք համարում խօսել նրա մասին։ Կը սպասենք գործի վախճանին, որ խոստանում է շատ հետաքրքիր լինել»։

—

Ստացանք Կ․ Պօլսում հրատարակվող «Ընտանիք» անունով կիսամսեայ հանդէսի առաջին և երկրորդ տետրակը։ «Ընտանիքը» սկսել է այս տարի հրատարակվել և այս հանդիսի մէջ աշխատակցում են շատ կանայք։

—

Մեր աշխատակից Րաֆֆին ստացել է Գանձակից պ․ Սամսօն-բէկ Մէլիք-Մնացականեանցից հետևեալ հնութիւնները․ մէկ հատ ն ի զ ա կ ի ծ ա յ ր երկաթից, բաւական երկայն և քառասայր ձևով․ մէկ հատ գեղեցիկ կ ի ս ա լ ու ս ի ն պղնձից, բաւական մեծ գլխով, որի մէջ մի քանի կիսալուսիններ ճաճանչներ են կազմում, որպէս երևում է, կանանց կուրծքի զարդ պէտք է եղած լինի և վերևից թել անցկացնելու համար օղակ

ունի․ մէկ հատ քամարի այն մասը, որը առջևից կօճակի տեղ է ծառայում, եռանկիւնի ձևով, նոյնպէս պղնձից։ Մէկ հատ պղնձեայ բաւական գեղեցիկ թաս, այլ և զանազան ձևով և գունով յուլունքներ, կօճակներ և կանացի զարդեր սերդալիկից շինված։ Յիշեալ հնութիւնները գտնվել են Փիր գիւղի մօտ եղած «Կռապաշտնոցի» գերեզմաններից և Գետաբակի գերեզմաններից։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Հավասի գործակալութեան» կատարօից հեռագրով հաղորդում են, որ միրիդիտների ցեղի գլխաւորները եպիսկոպոսի և գայմագամի համաձայնութեամբ Սկուտարիի ֆրանսիական հիւպատոսի միջնորդութեամբ սուլթանին մի խնդրագիր ուղարկեցին Պրէնկ Բիբ-Դօդային իրանց ցեղի առաջնորդ նշանակելու համար։ Խնդիրքը ուղարկված է ֆրանսիական դեսպանութեանը Կ․ Պօլսում։

—«Ber. Börs. Courier» լրագիրը հաղորդում է, որ Ֆրանսիայում լուր է տարածված, որ իբր թէ նախագահ Գրէվի դեկտեմբեր ամսին կայցելի Մադրիդ։ Այդ առիթով Բերլինի բօրսային օրգանը նկատում է․ «Պ․ Գրէվին կարծում է, թէ ինչ որ հասանելի է գերմանական թագաժառանգին, հասանելի է և իրան։ Բայց շատ դժուար է ենթադրել, որ ֆրանսիական հանրապետութեան ներկայացուցչին նոյնպիսի սիրալիր ընդունելութիւն ցոյց տան, որպիսին ցոյց տուեցին Գերմանիայի ապագայ ներկայացուցչին։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ա մ ե ն ա ջ ե ր մ և ռ ա ն դ զինւորը պրուսական ամբողջ զօրքում գտնվում է, անկասկած, Բրօմբէրգեան բերդապահների գնդում։ Բրօմբէրգի թատրօնում նորերումս տալիս էին մի ներկայացում, ուր, ի միջի այլոց, բեմի վրա երևեցաւ մի մայոր հանդիսաւոր զինուորական համազգեստով։ Ներկայացման ժամանակ թատրօնի այցելուները վըկայ էին հետևեալ տեսարանի․ մի երիտասարդ զինւոր (рекрутъ), որ եկել էր ներկայացմանը իր ծեր գիւղացի հօր հետ, տեսնելով մայօրին՝ վեր թռաւ տեղից, ուղղվեցաւ, կանգնեց և զինուորական պատիւ տուեց մայօրին սպասելով, որ մայօրը նրան փոխադարձաբար պատիւ տայ։ Բայց որովհետև դերասանը, որը խաղում էր մայօրի դերը, ուշադրութիւն չը դարձրեց նրա վրա, այդ պատճառով ջերմեռանդ զինւորը ամբողջ գործողութեան ժամանակ փետացած կանգնած էր, մինչև որ վարագոյրը չիջաւ։

* * *

Մեծ վարձատրութիւն։ Երգչուհիներին սովորութիւն կար մեծ ռոճիկներ տալ։ Դեռ ևս XVIII-դ դարի առաջին կիսում Սանդօնի անունով երգչուհին ստանում էր Վիեննայում 24,000 գուլդէն ռոճիկ տարեկան։ Նապօլէօն I-ը շատ առատաձեռն էր դէպի երգչուհիներն ու դերասանուհիները։ Նա առաջարկեց Կատալանիին տարեկան 100,000 ֆրանկ և երկու ամսվայ արձակուրդ, բայց երգչուհին գնաց Լօնդօն, ուր նրան սէզօնի համար վճարում էին 250,000 ֆրանկ և 5000 ֆրանկ իւրաքանչիւր մասնաւոր սալօնում երգելու համար։ Մալիբրան աշխատում էր Լօնդօնում, տասը ամիսների ընթացքում, զուտ 140,000 ֆրանկ գումար։ Միայն մէկ բէնէֆիսը այդ քաղաքում տուեց Հէնրիկա Զօնտագին 50,000 ֆրանկ։ Բաչէլ որ խիստ շատ փող էր ծախսում, իր ժառանգներին 1,200,000 ֆ․ աւելի թողեց։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս․ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 նոյեմբերի։ Այսօր նահանգական դատարանը երկրորդ անգամ քննեց դատաստանական գործը, որով Օստրօվլեվա և Խուդին մեղադրվում էին ուժով կողոպտելու մէջ։ Օստրօվլեվա արդարացած է, իսկ Խուդին դատապարտված է առանձին իրաւունքներից զրկուելուն և երեք տարի կալանաւորվելուն։ Օստրօվլեվին պաշտպանում էին Սպասօվիչ և Ուտին երդվեալ հաւատարմատարները։

ՓԱՐԻԶ, 25 նոյեմբերի։ Թերթեր են կըպցրած, որոնցով բանւորները հրաւիրվում են ուրբաթ օր մասնակցել անիշխանական ժողովին Բօրսային հրապարակի վրա։ Թերթերը ստորագրող մի քանի անձինք կալանաւորված են։

Կ․ ՊՕԼԻՍ, 25 նոյեմբերի։ Երէկ հրդեհը ոչնչացրեց մի քանի տներ Թիւրքաց և հրէական թաղերում և Խասքէօյի մէջ։ Վընասները շատ նշանաւոր են։

ՀՕՆԿՕՆԳ, 25 նոյեմբերի։ Չինաստանը հրաժարվում է յետ առնել կամ փոփոխել իր պահանջները Տօնկինի հարցի վերաբերութեամբ։

Ս․ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 նոյեմբերի։ Լուր է տարածված, որ խնդիրքների յանձնաժողովը ոչնչացնելու հարցի քննութիւնը պետական խորհրդի մէջ յետաձգված է անորոշ ժամանակով։ Մի և նոյն ժամանակ ենթադըրված է պետական խորհրդի անդամներից առանձին յանձնաժողով կազմել մի հիմնարկութեան նախագիծ մշակելու համար, որ պէտք է փոխարինէ յիշեալ յանձնաժողովը։ Լրագիրները հաղորդում են, որ ենթադրված է եկող տարի սկզբնական փորձնական աշխատանքներ կատարել Վօլգա գետի վրա, Րիբինսկի և Կամայի մէջ իբրև առաջին քայլ Վօլգան բարւոքելու համար։ Եկող տարի բացի այդ՝ ենթադրված է բարւոքել և ուրիշ ջրային ճանապարհներ, որոնց թւում Կօվժայի, Վիտեգրայի, Սվիրի, Պրիպետի, Արևմտեան Դվինայի, Դնէստրի

և քաղաքականութեան մասին, այն անձանց հետ, որոնց հասկացողութիւնները համաձայն չեն նրա հայացքների հետ։ Նա ապրում է միայն կնոջ համար և իր երեխաների համար․ ինքը սովորեցնում է երեխաներին և խաղում է նրանց հետ։ Բայց նրա մանկահասակ կինը զգում է տխրութիւն մռայլոտ տան մէջ, շրջապատած միթին սօսինեբով։ Նշտարը միջամուխ եղաւ Օլգայի հպարտ և մնափառ սրտի մէջ, և նա ինքը աւելի խոր կերպով ներս է ցցում նրան․ նրա վէրքը օրըստօրէ աւելի վտանգաւոր է դառնում։ Նրան կոչում էին ամենալաւ պարող, և այդ գովասանքը ախորժում էր նա լսել, բայց այժմ, երբ նրան յիշեցնում են այդ մասին, նա տխրում է, նրա սիրտը ցաւ է զգում։ Ո՞ւմ հետ պէտք է նա պար գայ։ Երբեմն նա վեր է առնում ձեռքերի վրա իր կրտսեր երեխային, նրա հետ պտոյտներ է գործում սենեակի մէջ, երգում է,—և յանկարծ արտասուքը դուրս է ցայտում նրա աչքերից։ Նա նկարում է պատկերներ բնութիւնից, նմանեցնում է և գծագրում է զանազան տեսարաններ այն գրքերից, որ կարդացել է իր ամուսնի հետ։ Ամուսինը ուշադրութեամբ նայում է նրա պատկերների վրա, յետոյ ասում է այսքանը միայն․ այդ մէկը լաւ է, եթէ ես նկարէի, դրանից լաւը չէր լինի։—Եւ որքան իրաւացի են լինում նրա նկատողութիւնները, այնքան աւելի վիրաւորական են թւում կնոջը։ Նա նստում է երգեհոնի մօտ, ածում Մօցարտից,

Բեռհօվէնից և Մենդելսօնից,—ո՞ւմ համար։ Նա երգում է Շուբերտի երգերը, երգում է նրա հիանալի սերենադը,—ո՛վ է սքանչանում նրանով։ Միայն երբեմն չինականը, հանձքից վերադառնալու ժամանակ, կը կանգնի նրա լուսամուտի ներքոյ, կամ ամուսինը, դաշտից յոգնած վերադառնալով, նստած կը լինի գիւանի վրա և անուշադրութեամբ կը ծխէ։ Օլգան գեղեցիկ է, իսկ ամուսնանալուց յետոյ աւելի գեղեցկացաւ։ Նրա դէմքը դարձաւ աւելի կենդանի, աւելի խելացի, աւելի արտայայտիչ բնաւորութեան և աւելի ներդաշնակաւոր․ նրա մարմնի կազմուածքը դարձաւ իսկապէս արքայավայել։—Ո՞ւմ համար։—Միայն հայելին ասում է նրան այդ բոլորը, և ուրիշ ոչ ոք։ Նրա ամուսնի մօքին անգամ երբէք չեն գալիս կնոջ գեղեցկութիւնները։ Միթէ Օլգայի համար բաւական չէ նրա սէրը, հաւատարմութիւնը և յարգանքը։ Օլգան ճաշակով հագնվում է։—Ո՞ւմ համար։ —Գեղջկուհու համար, որը սուրճը է բերում նրան, որսորդի համար, որը իր պարոնի ետևից քարշ է տալիս գնդակահարված թռչունը, ծծմայրի և դայեակի համար։ Իր ամուսնի համար։—Ամուսինը բոլորովին բնական է գտնում այդ։ Ամուսինը հօ տուեց նրա համար բարձր գին, և գնեց նրան իր կարողութեան և իր ազատութեան գնով։ Նա կամենում է, որ իր կինը միշտ գեղեցիկ լինի, և նա սիրում է տեսնել միշտ հաճելի կարգ ու սարք այն բոլոր բաների մէջ, ինչ որ պատկանում է ի-

րան։ Կնոջ պարտաւորութիւնն է լինել հրապուրիչ․ էլ դրանով ինչ մի ծառայութիւն է անում նա, եթէ կարողանում է բարձրացնել իր գեղեցկութիւնը ճաշակով հագնվելով։ Օլգան վայելուչ կերպով պահում է իրան ձիու թամբի վրա, քաջութեամբ թռչում է իր ձին խրամատների և ցանկապատերի վրայով,—ո՞ւմ է զարմացնում այդ։— Ի հարկէ, ոչ ամուսնին․ նա կը սկսէր արհամարհել կնոջը, եթէ նա երկչոտ լինէր։ Օլգան նոյն դրութեան մէջ է գտնվում, որպէս մի դերասան, որը ստիպված է խաղալ դատարկ դահլիճի մէջ, և, վերջապէս, բարկութիւնից նրա ատամները բաբախվում են և անքուն գիշերներում նրա արտասուքը թաց է անում բարձերը։ Միանգամ նրա ամուսինը նկատում է, որ նա տխուր է, և թէ նրա ճակատը միշտ պատած է լինում խոժոռներով։—Դու տրտում ես,—ասում է նրան մի քանի օրից յետոյ․—ես մտածել եմ քեզ համար մի նոր զբաղմունք, որը կարող է բաւականութիւն պատճառել քեզ,—և ժպտելով տալիս է Օլգային մի գեղեցիկ հրացան, որը նոր էր բերել տուել քաղաքից։—Սովորիր արձակել և միասին կը գնանք որսորդութեան։ Ի՞նչպէս է թւում քեզ այդ միտքը։—Այդ րոպէում ամեն ինչ մոռացվեցաւ։ Օլգան հրճուանքով գրկեց նրա պարանոցը և համբուրեց նրա կարմիր թշերը։—Ես հէնց այս րոպէիս կամենում եմ սկսել վարժութիւնը,— ձայն տուեց նա,—հէնց այսօր։—Թող հէնց այս

օր լինի, եթէ դու ցանկանում ես։—Միշէլը միշտ շատ քաղաքավարի էր։—Եթէ կարելի է, ճաշից առաջ,—խնդրեց Օլգան։—Մեծ ուրախութեամբ, միայն հագնվիր։—Ոչ, հիմա, հիմա,—շտապելով ասաց կինը,—բայց հիմա դու ժամանակ չունես։ —Ես քեզ համար միշտ ժամանակ ունեմ,—պատասխանեց ամուսինը, համբուրելով նրա ճակատը։ Օլգան իր այգային սպիտակ հագուստը գնդասեղով ամրացրեց իր ալեկոծվող կուրծքի վրա, և բռնելով ամուսնի ձեռքից, վազելով ցած իջաւ պատշգամբից։ Յուլիսեան տաք առաւօտ էր․ չոր օդը տոգորված էր խոտերի բալասանային անուշահոտութեամբ․ երկինքը լուսաւորված էր արեգակի ջերմ-ոսկեգոյն ճառագայթներով, և երբեմն միայն վազում էր նրա վրայով սպիտակ ու թեթև ամպերի ստուերը։ Ճանապարհի վրա, որ անցնում էր տան մօտով, փոշիների մէջ թաւալվում էր ճնճղուկների ամբողջ երամ։ Միշէլը գնեց փոքրիկ հրացանը, լցրեց նրան, նախ ինքը ուղղեց դէպի նպատակը ու յետոյ, որպէս պէտք էր, բռնել տուեց Օլգային, և ապա մօտեցրեց հրացանը նրա թշին և նրա մատը քնքշութեամբ սեղմեց չախմախի վրա։ Օլգան նշան դրեց նախ խնձորը, որ նայում էր խիտ ու կանաչ տերևների միջից, յետոյ ծիծեռնակին, որը ճախրում էր գետնի վըրայով։—Դու հասկացար, թէ ինչպէս պէտք է նշան դնել,—ասաց նրա ամուսինը,—հիմա սովորիր լցնել հրացանը։ Օլգան ուշադրութեամբ հետևում

պէտք է միջոցներ գործադրվին, որ Դնէստր գետը կիևվի մօտ կատարելապէս չը փոքրանայ. Վօլգան պէտք է բարւոքվի Սարատօվի մօտ և այլն: Այդ բոլոր աշխատանքների համար հարկաւոր կը լինի 3,516,234 րուբլ:

ԲՐԻՒՍԷԼ, 25 Նոյեմբերի: Երէկ պատգամաւորների ժողովի մէջ նիստի ժամանակ հրդեհ ընկաւ, որ սկսվեցաւ գմբէթի տակ: Ժողովի տունը բոլորովին այրվեցաւ: Նոյն շինութեան մէջ եղած ներքին գործերի և դաւանութիւնների մինիստրութիւնները մասամբ վնասվեցին: Աջողվեցաւ ազատել սենատը: Մի քանի հրդեհաշէջներ այլանդակված են և մի քանի զինուորներ սպանված:

ՀՌՈՄ, 25 Նոյեմբերի: Այսօր Մեծ Իշխան Պավէլ Ալէքսանդրովիչ և Բուտէնիեվ կայցելեն պապին:

ՓԱՐԻԶ, 25 Նոյեմբերի: Երէկվայ օրը կալանաւորված անիշխանականների թւում կար մի երիտասարդ, որի մօտ գտնվեցան ճայթվող նիւթեր:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 25 Նոյեմբերի: Պետական բանկի $5^0/_0$ առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 96 ր. 37 կ., երկրորդ 94 ր. 25 կ., երրորդ 94 ր. 25 կ., չորրորդ 94 ր. 37 կ., հինգերորդ 94 ր. 25 կ., ներքին $5^0/_0$ առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 218 ր. 25 կ., երկրորդ 208 ր., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 91 ր. 50 կ., երկրորդ 91 ր. 50 կ., երրորդ 91 ր. 50 կ., ոսկի 8 ր. 43 կ.: Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ $23^3/_8$ պէնս, ռուսաց 100 ր. Համբուրգի վրա $198^5/_8$ մարկ, Փարիզի վրա 246 ֆրանկ: Բօրսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է:

ՏՈՒԼԱ, 25 Նոյեմբերի: Որովհետև Բարձրագոյն մանիֆեստի ուժով քրէական պատասխանատուութենից ազատված են երկաթուղիական այն ծառայողները, որոնք դատաստանի էին ենթարկված կուկուևկի աղէտի պատճառով, դատարանը քննեց միայն այլանդակված Եարովի և Օմֆելկինի դրամական պահանջները: Քննութիւնը սկսվեցաւ Նոյեմբերի 22-ին և վերջացաւ 24-ին: Դատարանը վճռեց՝ վեց հոգու յօգուտ Օմֆելկինի վերցնել 500 ր., իսկ յօգուտ Եարովի 3000 ր. և դատաստանական ծախսեր 2000 ր.: Դատաստանի վճիռը համակրութեամբ ընդունվեցաւ:

ԿԱՆՏՕՆ, 25 Նոյեմբերի: Երէկ ամբոխը աւերեց քրիստոնէական մատուռը, բայց ցրվեցաւ զօրքերից: Աւերակները պահպանում են 200 զինուորներ:

ՀՌՕՄ, 25 Նոյեմբերի: Իտալիան ուղարկում է Կանտօն զինուորական երկու նաւեր:

Կ. ՊՕԼԻՍ, 25 Նոյեմբերի: Սուդանի մէջ գործերի դրութեան պատճառով Բ. Դուռը մտադիր է զինուորական մի քանի նաւեր ուղարկել Կարմիր ծովը:

ՄԱԴՐԻԴ, 25 Նոյեմբերի: Լուր է տարածված որ գերմանական թագաժառանգը Գէնուայից Հռօմ կուղևորվի պապին այցելելու համար:

ԲԵՐԼԻՆ, 25 Նոյեմբերի: Երկուշաբթի կը հասնի այստեղ դանիական թագաժառանգը իր ամուսնի հետ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 Նոյեմբերի, Սեմիպալատինսկի շրջանի զինուորական նահանգապետ գեներալ-մայօր Պրօցէնկօ նշանակված է Տուրկեստանի շրջանի զինուորական նահանգապետ: Եկող տարի ուսումնական բոլոր հիմնարկութիւնների մէջ 115 թոշակաւորներ կը լինեն Թագաւոր Կայսրի անունով, որոնց համար նշանակված է 31,200 ր.: "С. Петербург Вѣд." լրագիրը հաղորդում է, որ ներկայ տարին հաւաքված նոր զինուորներին դասաւորելու ժամանակ հրէայ զինուորները չեն նշանակվի նաւատորմի, սահմանական և կարանտինի պահապանների, պահեստի և տեղական բատալիօնների մէջ ծառայելու համար, իսկ մահմեդական զինուորները Տուրկեստանի շրջանի մէջ:

ԿԱՆՏՕՆ, 26 Նոյեմբերի: Փոխարքան հերքում է գեներալ Պանգի յայտարարութիւնը, որ, եթէ Չինաստանի և Ֆրանսիայի մէջ պատերազմ սկսվի, եւրօպացիները իրանց վնասները Ֆրանսիական կառավարութենից պահանջեն: Չինական կառավարութիւնը միայն հեռացնում է իրանից պատասխանատուութիւնը եւրօպացիների վնասների համար պատերազմից:

ԲԵԼԳՐԱԴ, 26 Նոյեմբերի: Արմատականների կենտրօնական մասնաժողովի անդամների դատաստանական գործի քննութիւնը սկսվեցաւ, իբրև գլխաւոր մեղաւորների վերջին ապստամբութեան համար:

ՓԱՐԻԶ, 26 Նոյեմբերի: Անիշխանականների երէկվայ ժողովը Բօրսային հրապարակի վրա մեծ նշանակութիւն չունէր: Ամբոխից շատերը հետաքրքիր անձինք էին: Շատերը կալանաւորված են: Պատգամաւորների ժողովը սկսեց քննել Տօնկինի արշաւանքի համար հարկաւոր եղած կրէդիտը: Կուրբէ շոգենաւերից փոքր նաւատորմ կազմեց Սօնտայի և Բակնինգի դէմ պատերազմական գործողութիւններին մասնակցելու համար:

ՄԱԴՐԻԴ, 26 Նոյեմբերի: Գերմանական թագաժառանգը երէկ ուղևորվեցաւ Սևիլիա:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 27 Նոյեմբերի: Հրատարակված է Բարձրագոյն մանիֆեստ Գէօրգ Նիկոլայեվիչ և Գիօրգի Միխայլովիչ Մեծ Իշխանների երդման մասին, նոյնպէս և Բարձրագոյն հրաման զօրքերին Նոցա Բարձրութիւններին Ֆլիգել-ադիւտանտ նշանակելու մասին: Երէկ Ձմեռային պալատի մէջ Բարձրագոյն անձինք ներկայ էին մեծ եկեղեցու մէջ: Մաղթանքից և Մեծ Իշխանների երդումից յետոյ Թագաւոր Կայսրը իջաւ ներքին սենեակները, ուրեղ ճաշում էին սուրբ Գէօրգի շքանշան ունեցողները զինուորներից և, վերցնելով գաւաթը, Թագաւորը ասաց. "Խմում եմ Գէօրգեան բոլոր կավալերների կենացը:„ Մեծ Իշխան Նիկօլայ Նիկօլայեվիչ Աւագը առաջարկեց Թագաւոր Կայսրի կենացը, որ ծածկվեցաւ բարձրաձայն ուրայով և ժողովրդական հիմնի ձայներով: Ճաշող զինուորներին առաջարկված է վերցնել ի յիշատակ բացի մրգեղէնից, գինուց, գարեջրից՝ սեղանի սպասները, անձեռոցիկների հետ: Երեկոյեան վեց ժամին Նիկօլաեւսկի դահլիճի մէջ 400 հոգու ճաշ էր պատրաստված զինուորական և քաղաքային Գէօրգեան ասպետների և բրիլեանտներով զարդարված ոսկէ զէնքեր ունեցողների համար: Այստեղ Թագաւոր Կայսրը երկու կենացներ առաջարկեց. առաջին՝ "մեր փառաւոր արժանաւոր զինուորական շքանշանի ամենահին կավալեր գերմանական Վիլհէլմ կայսրի կենացը "ուրա„: Այդ կենացը ընդունվեցաւ անլռելի ուրայով և պրուսական հիմնով: Երկրորդ "Ձեր կենացը, պարոններ, և մեր փառաւոր զինուորական շքանշանի բոլոր ասպետների կենացը "ուրա„: Բարձրաձայն և միահոգի ուրայով և "Պրէօբրաժենսկի„ մարշով պատասխանեցին այդ կենացին: Տօնին ներկայ էին գերմանական դեսպան գեներալ Շվէյնից, զինուորական հաւատարմատար գեներալ Վերդէր և զինուորական գործակատար գնդապետ Լիգնից: Վերջին երկուսը Գէօրգեան կավալերներ են: Ճաշից յետոյ Նոցա Կայսերական Մեծութիւնները բարեհաճեցին Գատչինօ վերադառնալ: Ուրբաթ օրը կայացաւ Կօխանօվի յանձնաժողովի վերջին նիստը: Լուր է տարածված, որ յանձնաժողովի բոլոր աշխատանքները տպագրվելու են: Ս. Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտային ընկերութեան վարչութիւնը հերքում է լուրերը առաջիկայ սնանկութեան մասին, որ սպառնում է ընկերութեանը: Քաղաքապետի հրամանով պատուիրած է արտաքսել Ս. Պետերբուրգից հրէայ արհեստաւորներին, որոնք դադարել են արհեստներով պարապելուց, միայն թէ արհեստաւորների հասարակութենից նրանց հեռացնելուց յետոյ: Պօլիցիան պատրաստ է նոյնպէս տեղեկութիւն տալ քաղաքապետին այն բոլոր հրէաների մասին, որոնք գալիս են Ս. Պետերբուրգ մինչև անգամ ամենակարճ ժամանակով:

ՓԱՐԻԶ, 27 Նոյեմբերի: Պատգամաւորների ժողովի մէջ շարունակվում են վիճաբանութիւններ Տօնկինի գործերի մասին: Յանձնաժողովի զեկուցանող Ռէնօ, պատասխանելով ընդդիմադրական կուսակցութեան յարձակմունքներին, յայտնեց, որ կառավարութեան պահանջած կրեդիտի մերժելը աւելի կը քաջալերէ Չինաստանին: Ծովապետ Կուրբէ հաղորդում է, որ Ֆրանսիացիները խուզարկութիւններ գործեցին Բակնինգի և Սօնտայի մօտ:

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԻԱ, 27 Նոյեմբերի: Երէկ այստեղ դարձեալ պատահեցին խօլերայի եօթ դէպքեր, որոնցից մէկը մահացու վախճան ունեցաւ:

ՎԻԷՆՆԱ, 25 Նոյեմբերի: „Neue Freie Presse“ լրագիրը պախարակում է ռուսաց մի քանի լրագիրների կասկածոտութիւնը դէպի աւստրիական քաղաքականութիւնը Արևելքի մէջ և ասում է, որ, եթէ միայն այդ կասկածները արգելում են բարեկամական յարաբերութիւնների վերականգնումը Աւստրիայի և Ռուսաստանի մէջ, այդ արգելքները շատ հեշտ է ոչնչացնել, որովհետև Աւստրիան ապացուցեց, որ միայն ցանկանում է բալկանեան պետութիւնների որքան կարելի է աւելի անկախ զարգացումն իբրև մի պայման, որ աւելի համապատասխանում է նրա առևտրական շահերին և խաղաղութեան պահպանելուն Արևելքում:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

էր, թէ ուրպէս էր դնում նա փամփուշտը և կոտորակները:—Հիմա դիր փիստոնը: Զգոյշ կաց: Բարձրացրու չախմախը... Լաւ: Ուղղիր դէպի այն խնձորը:—Օլգան մօտեցրեց հրացանը իր թշին:—Փոքր ինչ բարձր բռնիր:—Հրացանը արձակվեցաւ: Տերևները թռան դէպի զանազան կողմեր:—Հիմա ինքդ լցրու: Երկրորդ անգամին աւելի յաջող կերպով կարձակես:—Օլգան վեր առաւ փոքրիկ փամփուշտը, ածեց վառօդը և մանր կոտորակները հրացանի փողի մէջ, սումբայով պինդ սեղմեց և փիստոնը դրեց իր տեղը:—Տեսնում ես այն ճնճղուկներին, որնստած են ճանապարհի վրա,—հարցրեց Միշէլը, որը այդ ժամանակ միշտ նայում էր իր շուրջը: —Տեսնում եմ:—Դէ, հիմա փորձիր քո բախտը: Օլգան առանց երկար մտածելու, նշան դրեց ճնճղուկներին: Փոքրիկ արարածները, ճչվլալով, իրանց թևերը թոթուացնելով, անհոգ կերպով թաւալվում էին փափուկ, սպիտակ և տաք աւազի մէջ, խորասուզվում էին նրա մէջ, և ճչալով կրկին բարձրացնում էին իրանց փուշխթախթախ գլուխները, կռւում էին, այս կողմ ու այն կողմ էին ընկնում, և չարաճճի ու անկարգ կերպով ճռճռում էին միմեանց հետ: Հրացանը արձակվեցաւ: Աւելի քան քսան փոքրիկ թռչնիկների աղաղակը տարածվեցաւ օդի մէջ. Նրանց թանձր երամը ճչալով բարձրացաւ ճանապարհից, թռաւ դէպի կենդանի մացառներով հիւսված ցանկապատը և խմբով իջաւ նրա վրա, այնպէս որ, մացառների ոստերը թեքվեցան նրանց ծանրութեան ներքոյ: Օլգան մեծ ուրախութեամբ նետվեցաւ դէպի ճանապարհը: Հինգ փոքրիկ վիրաւորներ ընկած էին գետնի վրա, նրանց արիւնը խառնվում էր փոշիների հետ. Նրանցից մէկը դեռ թրփթփում էր, պտոյտ էր գալիս, և յետոյ մեռաւ իր ընկերների մօտ: Օլգան արագութեամբ հաւաքեց նրանց իր գօգնոցի մէջ և յետ վազեց: —Ես վայր գցեցի հինգ ճնճղուկներ, հինգ,—աղաղակեց նա երեխայական ուրախութեամբ,—ահա նրանք:—Օլգան թռաւ պատշգամբի վրա, շարեց իր որսերը մէկը միւսի մօտ մահճակալի վրա, նոյն կարգով, որպէս կռւի դաշտում դնում են միմեանց մօտ սպանված զինուորների դիակները, նրանց թաղելուց առաջ: Օլգան խորին բաւականութեամբ նայում էր իր զոհերի վրա:—Մէկ անգամ արձակելով հինգը վայր ընկաւ,—անդադար կրկնում էր նա,—դա շատ յաջող հրացանաձգութիւն էր: Միշէլը նորից սկսեց լցնել հրացանը: Այդ միջոցին Օլգան գտնվում էր լռութեան մէջ: Գլուխը խոնարհեցրած կուրծքի վրա, տխրութեամբ նայում էր նա սպանված թռչնիկների վրա, և յանկարծ պայծառ արտասուքի խոշոր կաթիլները գլորվեցան նրա թշերի վրա:—Ի՞նչ պատահեց քեզ,—ձայն տուեց նրա ամուսինը,—դու լաց ես լինում:—Օլգան սկսեց հեկեկալ:—Խեղճ թռչուններ,—բացականչեց նա,—ինչպէս տխուր կերպով ընկած են այստեղ. Նրանց փետուրները շաղախված են արեան մէջ, նրանց աչքերը խաւարել են, նրանք դեռ չեն սառել. ինչ վնաս էին տուել նրանք մեզ: Շատ կարելի է, որ դրանք իրանց բոյներում ձագեր ունեն, որոնք սպասում են իրանց ծնողներին, բայց հիմա կը մեռնեն սովից, իսկ ես զրկեցի նրանց կեանքից, որը վերադարձնել չեմ կարող: Եւ այդ բոլորի պատճառը մեր անիծված կեանքն է, մեր առանձնակեցութիւնն է: Կեանքից ձանձրանալուց մարդը պատրաստ է դառնալ գիշակեր գազան:—Նրա ամուսին այրը ծիծաղեց: Այդ րոպէում նրա ծիծաղը զզուելի երևաց կնոջը:—Դու չես կամենում հասկանալ ինձ,—աղաղակեց Օլգան,—և ես ստիպված եմ աւելի պարզ կերպով բացատրել քեզ իմ միտքը: Այդ բոլորը վաղուց հաւաքված էր իմ սրտում. դա չէ կարող երկար շարունակվել, եթէ դու ցանկութիւն չունես դարձնել ինձ քո զոհը: Դու բոլորին հեռացրիր մեր տնից. դու արգելանի մէջ ես պահում ինձ. ամեն մի գեղջկուհի վայելում է աւելի մեծ ազատութիւն, քան թէ ես: Ես չեմ կարող տանել այսպիսի կեանքը. ես կամ հալումաշ կը լինեմ, կամ կը խելագարվեմ:—Նա սաստիկ հեկեկում էր: Նրա ամուսին այրը լռումեաց. Նա հրացանը արձակեց և յետոյ հանդարտ կերպով մտաւ սենեակը: Օլգան գնաց նրա ետևից և կանգնեց լուսամուտի մօտ, ձեռքերը խաչաձև փակելով իր կուրծքի վրա:—Դու ոչ մի խօսք չես պատասխանում,—հարցրեց նա մի քանի րոպէից յետոյ,—երևում է, որ ես մինչև անգամ պատասխանի ես արժանի չեմ:—Ես երբէք չեմ խօսում, առանց իմ խօսքերը կշռելու,—պատասխանեց նրա ամուսինը:—Դու ինքդ լաւ մտածել ես այն, ինչ որ ասեցիր ինձ:—Ա՛խ,—ձայն տուեց Օլգան,—ամբողջ գիշերներ անդադար լաց եմ եղել ես և աղօթել եմ Աստուծուն, որ նա ազատէ ինձ մեղք գործելուց:—Ուրեմն, պէտք է օգնել քեզ,—սառնութեամբ պատասխանեց ամուսինը: —Դէ, օգնիր ինձ:—Դու քեզ բախտաւոր չես զգում քո տան մէջ, մեր առանձնացած կենցաղավարութեան պայմանների մէջ:—Ո՛չ:—Դու չես կարողանում տանել այսպիսի կեանքը:—Ոչ:—Ուրեմն դու կարող ես ապրել, ինչպէս քեզ հաճելի է: Հիւրեր ընդունիր, հրաւիրէ քեզ մօտ քո բարեկամուհիներին, գնա հարևանների մօտ, պարիր, ձիով զբօսանքներ կատարիր, գնա ուրիշների հետ որսորդութեան: Ես չեմ արգելում քեզ: —Շնորհակալ եմ քեզանից,—ամաչելով ասաց Օլգան:—Շնորհակալութիւն մի արա ինձ,—լուրջ կերպով պատասխանեց նրա ամուսինը:—Դու բարկացած ես իմ վրա,—տխրութեամբ հարցրեց կինը և սրբեց իր արտասուքները:—Ոչ, բարկացած չեմ,—պատասխանեց ամուսինը և, բռնելով նրա գլուխը, համբուրեց նրա ճակատը, յետոյ նստեց ձիու վրա և գնաց փայտ կտրողների մօտ:

(Կը շարունակվի)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԻ կարգադրութեամբ, առաջիկայ դեկտեմբեր ամսի 4-ին կիրակի օրը, վանաց աւագ եկեղեցում, յետ սրբոյ պատարագի, պիտի կատարվի պաշտօն տարելից հոգեհանգստեան հանգուցեալ Հայրապետի ազգիս Տեառն Գէորգայ, ներկայութեամբ բոլոր դասուց հոգեւորականաց, որի մասին ծանուցվում է ի գիտութիւն բարեպաշտ ժողովրդեան Տփխիսի:

Անդամ կօնսիստօրիայի ԹԱԴԷՈՍ ՔՀ. ԽՕՋԱՅԷՆԱԹԵԱՆՑ.

1—3

„ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ"

Խմբագրութիւնը ընդունում է բաժանորդագրութիւն 1884 Թ. (որ է 3 տարեշրջան):

„ԹԵՐԹԸ" կը հրատարակվի ԵՐԵՒԱՆՈՒՄ, նախընթաց տարիների ծրագրով, կը տպագրվի պ. Էմին Տէր-Գրիգորեանցի տպարանում:

Տարեկան գինն է՝ 3 րուբլ կանխիկ վճարելի:

Ստորագրվել կարելի է խմբագրատանը. օտար քաղաքացիք դիմում են հետեւեալ հասցէով Въ г. Эривань. Въ редакцію журнала „Гигиеническій Листокъ".

Խմբագիր-Հրատարակիչ բժ. ԼԵՒՈՆ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆՑ.

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՄՔԱՐՆԵՐ

ԻԻՐԻԻ ՖԷՕԴՕՐՕՎԻՉ ԱԽՎԵՐԴՕՎԻ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՑ

1883 Թուականի հրատարակութիւն: Այդ գիրքը ծախվում է յօգուտ Արհեստից ուսումնարանի աղքատ աշակերտների, Շավերդովի լրագրական գործակալութեան մէջ:

6—10

Փորձված ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏ և ՏԵԽՆԻԿ համեմատաբար փոքր գնով յանձն է առնում քաղաքային շինութիւնների նախագծերի և նախահաշիւների կազմելը, պլանների կազմելը իր տեղ և հսկողութիւն աշխատանքների վրա: կարելի է տեսնել ամեն օր առաւօտեան 7—9 և երեկոյեան 3—9 ժամը: Անդրէեվսկայա փողոց տուն № 35:

2—4 (2)

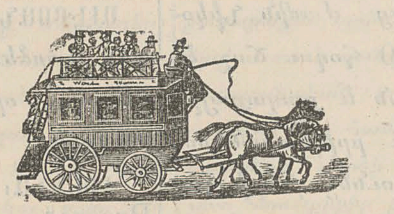

Շուշու բնակիչ, կոլեժսկի րեգիստրատոր ԼԵՎԱՆ-ԲԷԿ ՎԱՐԱԶՕՎ, յայտնում է հասարակութեանը, որ ՇՈՒՇՈՒՑ մինչեւ երկաթուղու ԵՒԼԱԽ (Նախկին Աղրակլի) կայարանը կամ հակառակ, յարմար և մի օրվայ ընթացքում ճանապարհորդելու համար նա կազմել է ութ, ՏԵՂԵՐ ունեցող, շատ ՅԱՐՄԱՐ և ընդարձակ ՕՄՆԻԲՈՒՍ, որով անցնելու համար մի ճանապարհորդից վերցվում է 5 ր., իրաւունք ունենալով 1½ ՓՈՒԴ իրեր տանել, իսկ եթէ դրանից ծանր լինեն, իւրաքանչիւր պուդից 40 կ. կը վերցվի: Ճանապարհորդի իրերը 3 պուդից աւելի պէտք է չը լինեն: ՕՄՆԻԲՈՒՍԻ գնացքները կը սկսվեն ներկայ ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ վերջին:

2—6 (3)

Անգլիական հիանալի շոգենաւ

„ՍԻԴԵՆԳԱՄ"

հասաւ Բաթում և մօտաւորապէս դեկտեմբերի 10-ին կուղեւորվի

ՀԱՄԲՈՒՐԳ

իսկ անգլիական երկաթէ շոգենաւ

ԲՕՆ

սպասվում է Բաթում 1884 Թուականի մօտաւորապէս յունվարի 10-ին և կուղեւորվի

ԼՕՆԴՕՆ ԿԱՄ ԼԻՎԵՐՊՈՒԼ

Ապրանքներ ուղարկելու համար դիմել Գ. Գ. ԷԼԼԷՐՍ ԲՈՒՐՀԱՐՏ և ԸՆԿ. Բաթում:

3—5

Բ. ՇԱՀՎԵՐԴԵԱՆԻ

լրագրական գործակալութեան գրասենեակում

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

Բաժանորդագրվում են ամեն տեսակ պարբերական հրատարակութիւններին, ինչպէս տեղական, Ռուսաստանի, նոյնպէս և Արտասահմանեան:

Հասցէն:—Тифлисъ. въ Газетное Агентство В. Шавердова.

8—10

Մ. Ն. ՏԷՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՄԱՆՐԱԾԱԽՍ

ԱՐՄԵԱՆՍԿԻ ԲԱԶԱՐ, ԿԱՏՕԼԻՉԵՍԿԱՅԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՒՆ, ՏՈՒՆ № 13

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԿԱՐԱՍԻՔ, զանազան աթոռներ 35 րուբլուց դիւժինը, բազկաթոռներ 6 ր., դիվաններ 12—25 ր., կաչելի, մանկական աթոռներ և այլն: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ, ճանապարհի մահճակալներ, պահարաններ, ծալվող սամօվարներ: Ջեռօցաններ 2 ր. 75 կ.—26 ր., սակվօյաժ ձեռքի և ուսից կախելու, ճանապարհի սումկաներ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ԱՐԿՂԵՐ 5 ր. 50 կ.—30 ր.:

Սամօվարներ, խոհանոցի պղնձէ ամաններ, կօֆէյնիկ, թէյամաններ, ութօներ և աղալու գործիք, գերմանական էմալով ամաններ, ԵՐԵՍ ԼՈՒԱՆԱԼՈՒ ՄԱՐՄԱՐԻՕՆԻ ամաններ 40 ր., երես լուանալու պղնձէ և ժեստի ամաններ:

ՊԱՏԻ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ 9 ր., տուալէտի հայելիներ 2 ր. 40 կ.—13 ր., զանազան մետալների ճրագակալներ 1 ր.—15 ր, սեղանի գդալներ 4 ր. 50 կ. և Թանգ, թէյի գդալներ Ֆրաժէի, մելխիօրի, լեհական և բրիտանական արծաթից աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ, դանակներ, պատառաքաղեր 2 ր.—26 ր.:

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԿՕՇԻԿՆԵՐ կանանց և մարդկերանց, հովանոցներ կանանց և մարդկերանց, ռուսական և անգլիական պողպատէ և երկաթէ դանակներ, յայտնի գործարաններից, 10,000 հատ անգլիական և գերմանական կողպէքներ 10 կ. և աւելի:

ՌԷՎՕԼՎԵՐՆԵՐ զանազան տեսակի 3 ր. 50 կ.—35 ր., պատրօններ րէվօլվերների համար, հրացան 6 ր. և աւելի, զանազան վեշալկաներ, կչիռքներ: Անգլիական և ամերիկական կլէօնկա 50 կ.—2 ր. արշինը:

Մշտապէս ունեմ 10,000 Ֆ. ԹԷՅ Պօպօվ եղբայրների, կաֆէ ՄԻԽԵԼՍՕՆԻ, թէյի համար խմորեղէն էյնեմի, ՌԷՅՆԳԱՐԴԻ սիգարներ, հոտաւէտ ջուր (Օդըկոլօն) ծխվող փոշիք, պուդրա, գլիցերինի սապօն և այլն, աւելի էժան քան թէ ուրիշ տեղ:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ գալանտերէյի զանազան ԱՊՐԱՆՔՆԵՐ, ծխախոտի արկղ, դրամարկղ, քսակներ, սանդրներ, շապիկներ, լայկի ձեռնոցներ կանանց, զինուորական զամշի ձեռնոցներ, գարուս, թելեր, բրօնզի և մարմարիօնի Թանաքամաններ, մոխրամաններ, գրիչներ, մատիտներ, գրչակոթեր, սուրգուչ, փոստի թուղթ, ծրարներ և այլն:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ խցաններ (պրօբկա) հանքային ջրերի, գարեջրի, գինու և դեղատան ապրանքների համար, նոյնպէս և ուրիշ առարկաներ:

Վերև յիշված բոլոր առարկաները ունեմ մեծ քանակութեամբ և ստանում եմ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ և ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ գործարաններից անմիջապէս:

Առեւտրականներին զիջումն և առանձին պայմաններ:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել. Тифлисъ. М. Н. ТЕРЪ-НИКОГОСОВУ.

82—100

Վերականգնեցնող ՄԱԿ-ՄԱՍՏԷՐ, մազերը ամրացնող և նրանց ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ վերադարձնող: գինը 2 ր. շիշը, ՓՈՍՏԱՅՈՎ ուղարկված 2 ր. 49 կոպ. ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ խանութի մէջ

Մի և նոյն տեղը ԽԻՆԱՅԻ ԻՒՂ, մազերը ամրացնելու համար, 1 ր. ամանը և վրձին գլխացաւի դէմ, ՏՈՒԱԼԷՏԻ ՍԱՊՕՆ և հոտաւէտ ջրեր և այլն:

92—100

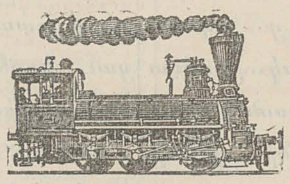

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳՆԱՑՔՆԵՐ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՆԵՐԻ ԳՆԱՑՔՆԵՐ ԲԱԹՈՒՄԻ ԵՒ ԲԱԳՈՒԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
	ժամ. րոպէ.	ժամ. րոպէ.		ժամ. րոպէ.	ժամ. րոպէ.
Բաթում . .	—	8— առ.	Բագու . . .	—	10—23 առ.
Սամտրեդի .	12— 2	12—18	Գանձակ . .	12—20	12—48 գիշ.
Րիօն . . .	1— 9	1—22	Թիֆլիս . .	7—49	8—31 առ.
Սուրամ . .	6— 8	6—11 երեկ.	Գօրի . . .	10—56	11— „
Միխայլօվօ .	6—23	6—33	Միխայլօվօ .	12—26	12—46
Գօրի . . .	7—53	8— 2	Սուրամ . .	12—58	1— 1
Թիֆլիս . .	10—25	11—11	Րիօն . . .	5—54	6— 9 երեկ.
Գանձակ . .	6—20	6—39 առ.	Սամտրեդի .	7— „	7—20
Բագու . . .	8— 8 երեկ.	—	Բաթում . .	11—21 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՑՔՆԵՐ ԹԻՖԼԻՍԻ և ՍՈՒՐԱՄԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
	ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ		ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ
Սուրամ . .	—	1—38 գիշեր	Թիֆլիս . .	—	3—11
Միխայլօվօ .	1—50	2— 5	Գօրի . . .	6—30 երեկ.	6—41
Գօրի . . .	4— 6	4—30	Միխայլօվօ .	8—41	8—56
Թիֆլիս . .	8—առաւ.	—	Սուրամ . .	9— 8 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՑՔՆԵՐ ՍԱՄՏՐԵԴԻԻ և ՓՕԹԻԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
	ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ		ժամ. րոպէ	ժամ. րոպէ
Փօթի . . .	—	8—45 առ.	Սամտրեդի .	—	7—30 երեկ.
Սամտրեդի .	11—39 առ.	—	Փօթի . . .	10—24 երեկ.	—

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 28 Ноября 1883 года. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. чзс., Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.